

Signaalwoorden

Signaalwoorden geven een signaal dat er een bepaald verband staat tussen zinsdelen, zinnen of alinea's. Het signaalwoord geeft zelf het verband aan.

Hieronder een aantal van de meest gebruikte verbanden en signaalwoorden.

1	Opsomming Oorzaken of kenmerken die bij elkaar horen worden achter elkaar genoemd. <i>Jan wil appels <u>en</u> peren kopen. <u>Verder</u> aardappelen en <u>daarnaast</u> wat groenten en <u>tot slot</u> brood.</i>
2	Volgorde in tijd. Opsomming van gebeurtenissen/ontwikkelingen in tijd <i>Eerst gaat hij naar de groenteboer, <u>daarna</u> gaat hij naar de bakker en <u>tot slot</u> naar de slager.</i>
3	Tegenstelling. Het tegengestelde wordt genoemd om een begrip of ontwikkeling duidelijk te maken. <i>Zij moeder houdt niet van vlees, <u>maar</u> zijn vader is er dol op.</i>
4	Toelichting. Of uitleg. Er wordt een voorbeeld gegeven om een begrip of ontwikkeling te verduidelijken. Een beschrijving staat er meestal vlak voor of vlak na. <i>Zijn moeder houdt meer van vis, <u>dat</u> houdt <u>in</u> dat Jan ook vis moet kopen.</i>
5	Oorzaak-gevolg. Kan ook zijn: gevolg-oorzaak , reden-besluit , voorwaarde-ervulling , verklaring-verschijnsel . In een tekstdeel wordt de oorzaak van iets gegeven (is iets gebeurd/gedaan) en in het volgende tekstdeel het gevolg. De volgorde kan ook omgekeerd. <i>De super verkoopt geen verse vis, <u>zodat</u> Jan naar de visboer moet. <u>Omdat</u> de super geen vis verkoopt, moet Jan naar de visboer. Jan moet naar de visboer, <u>want</u> de super verkoopt geen vis.</i>
6	Reden-verklaring. Of reden-argument. Eerst wordt een aantal argumenten genoemd, daarna volgt een verklaring, of bewijs, of stelling of mening. Het kan ook omgekeerd, eerst de verklaring en daarna pas de reden. <i>De visboer heeft <u>immers</u> een grote keuze aan vissoorten.</i>
7	Doel-middel. In een tekstdeel wordt aangegeven wat het doel van iets is en in een volgende tekstdeel wordt het middel genoemd om dat doel te bereiken. De volgorde kan ook omgekeerd. <i><u>Om</u> op tijd bij de visboer te zijn, wil Jan de fiets van zijn broer lenen.</i>
8	Vergelijking. In het tekstdeel wordt een vergelijking gemaakt met iets uit het voorafgaande tekstdeel. <i>Jan heeft, <u>evenals</u> zijn broer, een nieuwe fiets gekregen, maar de zijne is kapot.</i>
9	Voorwaarde. In een tekstdeel wordt vermeld wat er is afgesproken/besloten of vastgelegd. In het volgende tekstdeel worden de voorwaarden genoemd die verbonden zijn aan de afspraak/het besluit. <i>Piet vindt het goed als Jan zijn fiets leent, <u>mits</u> Jan de fiets op tijd terugbrengt.</i>
10	Conclusie. In een tekstdeel wordt een conclusie getrokken uit de voorafgaande tekst. Meestal aan het einde van de tekst. <i>Het is al laat, <u>dus</u> moet Jan hard fietsen.</i>
11	Samenvatting. De hoofdpunten van de hele tekst worden in een tekstdeel samengevat, meestal aan het eind van een tekst. <i><u>Om kort te gaan</u>, Jan moest veel regelen voordat hij boodschappen kon gaan doen.</i>
12	Voorbeeld. Een tekstdeel bevat een of meer voorbeelden bij een ander tekstdeel. Soms is het onderscheid tussen toelichting/uitleg en voorbeeld moeit aan te geven. <i>Hij moest <u>bijvoorbeeld</u> ook goed bedenken welke route hij zou fietsen.</i>
13	Afzwakking. Of relativering , toegeving . Iemand beweert in een tekstdeel iets, maar zwakt dat in een volgende tekstdeel af. <i>Maar, <u>hoewel</u> Jan zijn uiterste best heeft gedaan, komt hij toch nog te laat bij de visboer.</i>
14	Belangrijkheid. Woorden, die een <i>mate</i> of <i>graad</i> aangeven en dus het belang benadrukken van hetgeen beweerd wordt: bijzonder, erg, meest, zeer. <i>Hoewel Jan zijn <u>uiterste</u> best heeft gedaan, komt hij toch nog <u>veel</u> te laat bij de visboer.</i>

Signaalwoord	verband	verband
2011 jaartallen	volgorde in tijd	
aan de ene kant	tegenstelling	
aangenomen dat	voorwaarde	
aangezien	reden-verklaring	
al met al	samenvatting	conclusie
aldus (volgens, zei)	conclusie	
allereerst	volgorde in tijd	
alles afwegend	samenvatting	conclusie
alles bij elkaar genomen	samenvatting	
alles overziend	samenvatting	conclusie
als (indien)	voorwaarde	
als (wanneer)	volgorde in tijd	
als gevolg van	oorzaak-gevolg	
alsof	vergelijking	
behalve wanneer	voorwaarde	
behalve...ook	opsomming	
bijvoorbeeld	toelichting	voorbeeld
bijzonder	belangrijkheid	mate
bovendien	opsomming	
concluderend	conclusie	
concluderend uit	oorzaak-gevolg	
d.w.z. (dat wil zeggen)	toelichting	
daar is tegenin te brengen	reden-verklaring	
daar komt nog bij dat	opsomming	
daar staat tegenover dat	tegenstelling ³⁾	
daardoor	oorzaak-gevolg	
daarentegen	tegenstelling ³⁾	
daarmee	doel-middel	
daarna	volgorde in tijd	
daarnaast	opsomming	
daarom	oorzaak-gevolg	reden-verkl
daarop	oorzaak-gevolg	
daartoe	doel-middel	
dan	opsomming	
dan ook	oorzaak-gevolg	conclusie
dat betekent	conclusie	
dat houdt in	toelichting	
dat is het geval bij	toelichting	
dat komt voor bij	toelichting	
dat wil zeggen	toelichting	
de oorzaak hiervan is	oorzaak-gevolg	
de slotsom is	conclusie	
de volgende redenen	reden-verklaring	
denk hierbij aan	toelichting	
derhalve	reden-verklaring	
desondanks	tegenstelling	
dezelfde als	vergelijking	
dientengevolge	oorzaak-gevolg	
dit houdt in dat	reden-verklaring	
doch	tegenstelling	
door	oorzaak-gevolg	
door middel van	doel-middel	
doordat	oorzaak-gevolg	
dus	conclusie	
echter	tegenstelling ³⁾	
eenzelfde als	vergelijking	
en	opsomming	

Signaalwoord	verband	verband
enerzijds.. anderzijds	tegenstelling ³⁾	
enz. /enzovoort	opsomming	
erg	belangrijkheid	mate
evenals	vergelijking	
eveneens	opsomming	vergelijking
evenwel	tegenstelling	
evenzeer	vergelijking	
het doel van	middel-doel	
het gevolg van	oorzaak-gevolg	
het is duidelijk dat	reden-verklaring	
hetzelfde als	vergelijking	
hetzelfde is het geval	vergelijking	
hierdoor	oorzaak-gevolg	
hieruit kunnen we afleiden	conclusie	samenvatting
hieruit volgt	conclusie	
hoewel	afzwakking	
immers	reden-verklaring	
in het geval dat	voorwaarde	
in tegenstelling tot	tegenstelling ³⁾	
in vergelijking. met	vergelijking	
indien	voorwaarde	
integendeel	tegenstelling	
intussen	volgorde in tijd	
komt voort uit	oorzaak-gevolg	
kortom	samenvatting	
kunnen we afleiden..	reden-verklaring	
later	volgorde in tijd	
ligt ten grondslag aan	oorzaak-gevolg	
m.a.w. (met andere woorden)	toelichting	
maar	tegenstelling ³⁾	
meest	belangrijkheid	mate
met	doel-middel	
met als doel	doel-middel	
met als gevolg	oorzaak-gevolg	
met andere woorden (m.a.w.)	samenvatting	toelichting
met behulp van	doel-middel	
met de bedoeling om	doel-middel	
met hulp van	doel-middel	
meteen als	volgorde in tijd	
mits	voorwaarde	
na	volgorde in tijd	
nadat	volgorde in tijd	
namelijk	reden-verklaring	
neem	voorbeeld	
neem nou	toelichting	
net als	vergelijking	
niet alleen.. maar ook	opsomming	
niettemin	tegenstelling	
noch...noch	opsomming	
nog	opsomming	
of... of ...	tegenstelling	
ofschoon	afzwakking	
om	oorzaak-gevolg	doel-middel
om kort te gaan	samenvatting	
om te ..	doel-middel	
omdat	reden-verklaring	
ondanks dat	afzwakking	
onder andere	toelichting	
ook	opsomming	

Signaalwoord	verband	verband
oorzaak	oorzaak-gevolg	
op de eerste plaats	opsomming	
op dezelfde wijze	vergelijking	
op een gegeven moment	volgorde in tijd	
op grond hiervan	conclusie	
op voorwaarde dat	voorwaarde	
opdat	doel-middel	
preciezer geformuleerd	toelichting	
reden daarvoor	oorzaak-gevolg	
samenvattend	samenvatting	
slotsom	samenvatting	conclusie
soortgelijke	vergelijking	
stel	voorbeeld	
stel dat	voorwaarde	
te danken aan	oorzaak-gevolg	
te wijten aan	oorzaak-gevolg	
ten eerste.. ten tweede..	opsomming	
teneinde	doel-middel	
ten gevolge van	oorzaak-gevolg	
tenzij	afzwakking	voorwaarde
ter illustratie	toelichting	voorbeeld
ter toelichting kan dienen	toelichting	
ter verduidelijking	toelichting	voorbeeld
terugblikkend	samenvatting	
terwijl	volgorde in tijd	
toch	tegenstelling ³⁾	
toen	volgorde in tijd	
tot slot	volgorde in tijd	opsomming
uiteindelijk	volgorde in tijd	
u kent het wel	toelichting	voorbeeld
vandaar	conclusie	
vanwege	reden-verklaring	
verder	opsomming	
vergeleken met	vergelijking	
vergelijk	vergelijking	
vervolgens	volgorde in tijd	opsomming
voorafgaand	volgorde in tijd	
voordat	volgorde in tijd	
voorts	opsomming	
vroeger	volgorde in tijd	
waardoor	oorzaak-gevolg	
waarmee	doel-middel	
waarom	reden-verklaring	
wanneer	volgorde in tijd	voorwaarde
want	reden-verklaring	
wegens	oorzaak-gevolg	
weliswaar	afzwakking	
zeer	belangrijkheid	mate
zo	toelichting	voorbeeld
zo ook	vergelijking	
zoals	toelichting	vergelijking
zoals	voorbeeld	
zodat	oorzaak-gevolg	doel-middel
zodra	volgorde in tijd	
zowel..als	opsomming	

Verwijswoorden kunnen ook signaalwoorden zijn:

De jongen heeft een gsm' waarmee hij het optreden van de band filmt.

waarmee verwijst naar gsm.

waarmee geeft het verband “middel” (de gsm) en “doel” (het filmen) aan.

Het heeft een nieuwe app op zijn iPad, daarmee kan hij scrabbelen met zijn vrienden.

daarmee verwijst naar 'app'

daarmee geeft het verband “middel” (een nieuwe app) en “doel” (scrabbelen) aan.